

تکننگاری

حکیمه دانشور

کارشناس ارشد زبان و ادبیات فارسی، مدرس پردیس شهید باهنر دانشگاه فرهنگیان کرمان

چکیده

مردم‌شناسی یا زمینه‌های علمی و فرهنگی دیگر باشد اما از آنجا که مهم‌ترین ویژگی تکننگاری اجتماعی و مردم‌شناسانه به نگارش در آوردن فرهنگ عامیانه، ادبیات شفاهی، موقعیت جغرافیایی، اقتصادی، آداب و رسوم مردم یک منطقه است، در حوزه ادبیات شفاهی مورد بررسی قرار می‌گیرد. در این میان، در کتاب‌هایی که به بررسی ادبیات معاصر می‌پردازند، نامی از تکننگاری برده نمی‌شود؛ شاید به این دلیل که گروهی می‌پندارند این نوع مطالعات در حیطه علوم اجتماعی است. در حالی که ادبیات شفاهی و عامیانه یک گروه از مردم در محدوده ادبیات و فرهنگ جای می‌گیرد.

نخستین تکننگاری فارسی را **داوید خان ملک شاه** درباره پاریس و وضع اجتماعی و اداری آن در سال ۱۲۷۴ نوشت. جلال آل احمد در سال ۱۳۳۳ اولین تکننگاری ایرانی را با نام «اورازان» و به دنبال آن کتاب‌های «تات‌نشین‌های بلوک زهرا» (۱۳۳۵) و «در یتیم خلیج»، «جزیره خارک»، (۱۳۳۹) را به نگارش درآورد. بعد از او ساعدی، شهری و کتیرایی در زمینه تکننگاری آثاری از خود به جا گذاشتند. تکننگاری علاوه بر ثبت فرهنگ عامیانه و ادبیات شفاهی می‌تواند بیان‌کننده اوضاع اقتصادی، تاریخی، جغرافیا، روستاها، شهرها و محله‌ها باشد و زمینه تحقیقات و بررسی‌های جامعه‌شناسانه و روان‌شناسانه آن‌ها را فراهم سازد.

تکننگاری

«تکننگاری یا مونوگرافی یکی از انواع رشته‌هایی است که در آن یک اجتماع یا یک واحد اجتماعی مورد بررسی جامع قرار می‌گیرد.» (کریمی، ۱۳۷۹: ۴۷) «بیشتر نوشته‌های تکننگاری موسوم به تکننگاری روستایی می‌باشند که در آن تمام ویژگی‌های یک روستا به‌طور دقیق، ژرف و همه جانبه مورد بررسی قرار می‌گیرد.» (صفی‌نژاد، ۱۳۵۵: ۴)

در یک تعریف کلی تر «تکننگاری یا مونوگرافی، نوشته‌ای است که فقط از یک موضوع واحد بحث می‌کند؛ به بیان دیگر، تکننگاری بررسی کامل و جامع‌الاطراف موضوعی خاص و کما بیش محدود است که موضوع آن می‌تواند مورد خاصی از ادبیات،

هم‌زمان با رشد سریع و پرشتاب علم و فناوری در عرصه‌های گوناگون و به تبع آن، مدرنیته شدن زندگی بشری از یک سو و ناآشنایی نسل جوان با فرهنگ غنی عامیانه از سوی دیگر، بیم آن می‌رود که این گنجینه ارزشمند آرام آرام به فراموشی سپرده شود. نگارش این فرهنگ در قالب تکننگاری می‌تواند به زنده و محفوظ ماندن این گنجینه کمک شایانی کند.

تکننگاری شیوه‌ای است که علاوه بر ماندگار کردن و ثبت و ضبط فرهنگ عامیانه گویش‌ها، موقعیت اقتصادی و جغرافیایی و آداب و رسوم روستا، شهر یا محله می‌تواند اهداف فراوان دیگری هم داشته باشد که مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از:

۱. گشوده شدن برگ‌های مهمی از تاریخ یک محله یا روستا یا شهر - که ممکن است از دید تاریخ نگاران مخفی مانده باشد - در برابر دیدگان ما و ثبت و ضبط پیشینه تاریخی یک منطقه
 ۲. شناخت و بررسی خصوصیت‌های مردم و ایجاد زمینه‌ای برای تحلیل جامعه‌شناسانه و روان‌شناسانه آن‌ها به‌منظور تحول، رشد و شکوفایی مسائل اقتصادی، اجتماعی یک جامعه
 ۳. سرمشق قرار دادن آداب و رسوم پسندیده به‌عنوان پشتوانه ارزشمند فرهنگی برای آیندگان
- روش پژوهش، کتابخانه‌ای و برگرفته از تکننگاری‌های جلال آل احمد، غلامحسین ساعدی و جعفر شهری است.

کلیدواژه‌ها: تکننگاری، فرهنگ عامیانه، ادبیات شفاهی،

جلال آل احمد، ساعدی

مقدمه

رشد صنعتی و پدیده فناوری با وجود مزایا و دستاوردهایش، بهانه‌ای برای تهاجم فرهنگی و محو میراث فرهنگی ملت‌هاست. از طرفی آداب و رسوم، فرهنگ عامیانه و ادبیات شفاهی پشتوانه‌ای ارزشمند برای حفظ و نگهداری فرهنگ یک جامعه می‌باشد. تکننگاری نوشته‌ای برای ثبت و ضبط این پشتوانه فرهنگی است. در واقع تکننگاری بررسی موضوعی خاص و محدود است که می‌تواند ادبیات، هنر، تاریخ، جغرافیا، جامعه‌شناسی

هنر، تاریخ، جغرافیا، جامعه‌شناسی و مردم‌شناسی با زمینه‌های علمی و فرهنگ باشد.» (نوشه، ۱۳۷۴: ۴۰۲)

اگر از این زاویه به تعریف تک‌نگاری بنگریم، بسیاری از آثاری که در زمینه‌های مختلف علمی و ادبی، تاریخی، جغرافیایی نوشته می‌شوند در زمره آثار تک‌نگاری قرار می‌گیرند.

حسب حال‌ها، زندگی‌نامه‌ها و یادنامه‌ها می‌توانند نوعی تک‌نگاری باشند اما در تعریفی محدودتر، تک‌نگاری توصیفی است دقیق از یک شخص (بیوگرافی) یا یک واحد اجتماعی مانند خانواده، طایفه، قبیله، قشر اجتماعی یا یک روستا یا یک واحد اجتماعی که جنبه‌های مختلف آن را در برمی‌گیرد. تک‌نگاری بر مشاهده مستقیم و عینی استوار است. محقق با شرکت فعال در زندگی مردم جامعه مورد بررسی، معاشرت با آن‌ها و به کار بردن فنون مصاحبه و پرسش‌نامه، وقایع امور اجتماعی را از نزدیک مشاهده، مطالعه و توصیف می‌کند. (daneshnameh. Roshed. ir)

ویژگی تک‌نگاری

تک‌نگاری از نظر حجم محدودیتی ندارد و می‌تواند بلند یا کوتاه و نیز به صورت مقاله یارساله باشد. از آنجا که تک‌نگاری می‌تواند به مطالعه در یک زمینه واحد بپردازد، نخستین ویژگی آن همان محدود بودن و پرداختن به موضوعی واحد است و همان موضوع واحد به‌طور مبسوط مورد مطالعه و تحقیق قرار می‌گیرد. اما مهم‌ترین ویژگی تک‌نگاری‌های اجتماعی و مردم‌شناسانه به نگارش در آوردن فرهنگ عامیانه فولکلور، گویش‌ها، موقعیت جغرافیایی، اقتصادی، آداب و رسوم یک روستا یا شهر است؛ مانند آثار جلال آل احمد و «خشت بر خشت» محمود کنیرایی یا «طهران قدیم» از جعفر شهری.

عنصر اصلی: وظیفه تک‌نگاری بیان وضع اجتماعی است و هر چه نویسنده بر اوضاع اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مسلط‌تر باشد، بهتر می‌تواند به تجزیه و تحلیل مسائل بپردازد.

هدف تک‌نگاری

نویسندگان تک‌نگاری‌ها یا مونوگراف‌ها معتقدند که در کار تک‌نگاری، نه درصدد تجزیه و تحلیل مسائل‌اند و نه مردم‌شناس‌اند بلکه فقط به بیان مسائل و جمع‌آوری آداب و رسوم، اعتقادات و امور روزمره مردم یک روستا یا منطقه می‌پردازند.

جلال آل احمد در کتاب «اورازان» می‌گوید: «شاید در ابتدای نگارش آن، نویسنده نیز نمی‌داند که آن را از چه مقوله‌ای بدانند. آیا سفرنامه است؟ تحقیقی از آداب و رسوم اهالی است یا بحثی درباره لهجه‌ای است. (آل احمد، ۱۳۸۴: ۶)

او در «تات‌نشین‌ها» می‌نویسد: «در اقامت‌های دو سه ماهه در ده، معمولاً یادداشت‌هایی تهیه کرده‌ام که در اوایل امر سرگرمی یا تفننی بود و هیچ قرار و قاعده‌ای در آن رعایت نمی‌شد و هیچ هدفی نداشت و بعدها اگر چه باز هم چیزی جز سرگرمی یا تفنن نبود ولی قرار و قاعده‌ای در آن رعایت شد. (آل احمد، ۱۳۷۶: ۶)

همچنین **غلامحسین ساعدی** در کتاب «اهل هوا» به بررسی اجمالی آداب و رسوم و شرایط روحی و روانی و اجتماعی مردم جنوب می‌پردازد و زمانی که در مورد مسائل روانی مردم حرف می‌زند معتقد است که به دنبال تجزیه و تحلیل این آداب و رسوم نیست و خود را در جایگاه تحلیل موشکافانه و ریشه‌یابی کردن این مسائل نمی‌داند و فقط به بیان آن‌ها می‌پردازد. (ساعدی، ۱۳۵۳: ۳۴)

آل احمد در جایی دیگر می‌گوید: «نویسنده این مختصر (کتاب تات‌نشین‌های) نه لهجه‌شناس است و نه در این صفحات با مردم‌شناسی و قواعد آن و یا با اقتصاد سر و کار دارد و نه قصد این را دارد که قضایای درباره امری بکند که مقدماتش در این جزوه آمده است بلکه سعی کرده با صرف دقتی - که اندکی از حد متعارف بیشتر است - مجموعه مختصری فراهم سازد حاوی تکاپوی زندگی روزمره مردم ده نشین از آداب و رسوم آن‌ها از مرگ و سرور گرفته تا لغات و قصه‌ها و متن‌ها و اصطلاحاتشان از کشت و کار مزرعه گرفته تا تشکیلات اجتماعی به‌خصوصی که دارند. (آل احمد، ۱۳۷۶: ۱۷) اگر چه قصد نویسندگان این کتاب‌ها تجزیه و تحلیل آداب و رسوم نیست، چنانچه گروهی به بررسی مردم‌شناسانه آن‌ها بپردازند، می‌توانند آداب و رسوم و فرهنگ عامیانه را ریشه‌یابی کنند تا با تأکید بر زنده نگه داشتن آن‌ها غنای فرهنگی جوامع را از دست نرود. حدود ۹۰ درصد از آثار نوشته شده در زمینه تک‌نگاری مربوط به روستاهاست؛ آن‌ها نه روستاهایی که ویژگی خاصی و منحصر به فردی دارند بلکه روستاهایی مانند هزاران روستایی که در جای جای ایران وجود دارد و کسی از آن‌ها یاد نمی‌کند.

جلال آل احمد در مورد انتخاب روستای اورازان می‌نویسد:

«شاید گمان شود که آنچه در این مجموعه آمده است بر آنچه در دیگر دهات ایران می‌گذرد امتیازی دارد و مثلاً به همین علت جلب نظر نویسندگان را کرده است؛ البته چنین گمانی به خطاست اورازان ده مورد بحث این مختصردهی است مثل هزاران ده دیگر ایران که زمینش را با خیش شخم می‌زنند و بر سر تقسیم آبش همیشه دعوا برپاست و مردمش به ندرت حمام دارند و چایی‌شان را با کشمش و خرما می‌خورند و اگر نویسنده این سطور آن را برگزیده به علت علایقی بوده است که به آنجا داشته.» (آل احمد، ۱۳۸۴: ۶)

«آگاهی از زندگی مردم روستانشین و نهادهای اجتماعی و اقتصادی که در میان ایشان وجود دارد، نه تنها از لحاظ ارضاء کنجکاو می‌فید است بلکه این سود را نیز در بر دارد که ما را در دگرگون ساختن وضع نابسامان این مردمان یاری کند.» (دهباشی، ۱۳۶۴: ۳۴۱) مثلاً «ساعدی با گوشه چشمی به تک‌نگاری نویسی‌های مرسوم در دهه ۱۳۵۰، اطلاعاتی درباره بافت طبقاتی ده، باورهای ده نشینان، روحیه و خصلت‌های آنان می‌دهد.» (میرعابدینی، ۱۳۸۰: ۷۸۹)

نویسنده کتاب از «خشت تا خشت» درباره کتاب خود این‌گونه می‌نویسد: «آگاهان می‌دانند که تا زمان چاپ اوسانه و نیرنگستان «دستگاه‌های فرهنگی ایران» به فرهنگ مردم، ایران ابداً توجهی نداشتند، از این رو من از همان آغاز کار در پی گردآوری آداب و رسومی بودم که در خانواده‌های تهرانی رو به فراموشی نهاده بود و یا تنها سایه روشنی از آن‌ها را در ذهن پیر زنان و پیر مردان تهرانی می‌شد یافت و بهتر آن دیدم که نخست کار ناکرده گذشته‌گان را انجام دهم و چنان کردم. اینکه در این کتاب زمان گذشته را در وصف آداب و رسوم و معتقدات و خرافات تهرانیان به کار برده‌ام، از همین سرچشمه می‌گیرد. نیز در کمتر موردی به تاریخ‌پیدایی و روایی رسمی یا اعتقادی پرداختم؛ زیرا گذشته از اینکه خود زمینه پژوهشی جداگانه است، در کمتر موردی می‌توان به زمان دقیق پیدایی، نابودی و فراموشی «فرهنگ مردم» دست یافت.» (کتبیرایی، ۱۳۷۸: ۷)

مهم‌ترین اهداف تک‌نگاری

۱. مکتوب کردن تکاپوها و زندگی‌های واقعی، جشن‌ها، شادای‌ها، عزاداری‌ها و... می‌تواند زمینه را برای توجه خاص به زنده نگه داشتن و احیاء بعضی از سنت‌ها و آداب درست زندگی - که شاید به شدت مورد نیاز جامعه ماشینی زده و تهی از احساس و عاطفه ماست - فراهم سازد.

در روزگاری که به نام فناوری و پیشرفت، فرهنگ ملت‌ها، اقوام، گروه‌ها، در معرض تهاجم و نابودی قرار می‌گیرد و آنچه برای یک ملت می‌ماند فقط ماشین است و ماشین، شیرینی بعضی از آداب و مراسم را باید به جوانان چشاند و آن‌ها را با این پشتوانه‌های فرهنگی آشنا کرد. شهری در کتاب طهران قدیم می‌گوید: «این بنده را نیز قرائت تاریخ از نظر عبرت آموزی همواره مورد علاقه بوده لیکن نه از آن جهت که چه کسی خورد و چه کسی برد و

قتل و غارت و خون‌ریزی و ستیزی که عمر آدمی را ارزش زیاده از آن است که آن را صرف چنین مسائل نماید، بلکه از زاویه انسانی و کیفی آنکه مردم قرون و اعصار را شناخته، سر از وضع زندگی و چگونگی آنان بیرون آورم که متأسفانه هم هر چه در این امور زیادتر کاویده، کمتر یافته‌ام. لذا با توجه به این نکات من این کتاب را به همین منظور تألیف و تصنیف کرده و در آن فقط به مردم و آنچه به توده و اجتماع و اکثریت برخورد می‌کند، توجه داشته به ترسیم اوضاع و احوال و کم و کیف پنجاه سال پیش پرداخته‌ام.

کتابی حاصل سال‌های رنج و مرارت پیگیری در احیاء سنن و عادات و افعال و اعمال فراموش شده مردم طهران قدیم، در اندیشه خدمت به زادگاه و اینکه شاید از محو آثار آنکه (عن قریب است که از ما اثری باقی نیست!) جلوگیری به عمل آمده باشد. مجموعه‌ای مستخرج از دیده‌ها و شنیده‌ها و محفوظات و معلومات خویش از طهران طفولیت طهران قبل از ظهور پهلوی، اطلاعاتی تنها قائم به ذات حقیر با اصالت و صداقت تمام بدون فرض و مدد و کمک و شریک و در یوزه از این و از آن.» (شهری، ۱۳۷۱: ۸)

۲. دقت و بررسی موشکافانه در بعضی از اعتقاداتی که خرافی هستند و یا جایگاهی در دین و مذهب ندارند نیز رسیدگی و توجه بیشتر به مشکلات روحی و روانی و تگناهای اقتصادی را می‌طلبید. مانند آنچه غلامحسین ساعدی در کتاب اهل هوا مطرح می‌کند: «معمول شدن انواع رقص‌های عجیب و غریب و مفصل عربی و آفریقایی مانند رقص‌های ظریف و... هم مثال‌های روشنی هستند. مراسم عروسی و شادمانی و مراسم عزاداری هم مفصل است و عید و هر کدام مخلوطی از یادگار فرهنگ‌های ناآشنا و خرافات و اعتقادات عجیب و غریب و مراسم معمول در مورد هر حادثه وسیله توجیه تمام بلایا و حوادث مترقبه و غیرمترقبه.» (ساعدی، ۱۳۵۳: ۲۸)

۳. آداب و رسوم پسندیده سرمشق قرار گیرند و ماندگار بمانند و خرافات و ناستودنی‌ها محو و نابود شوند.

۴. گاه ممکن است مطالبی ذکر شود که دور از ذهن به نظر برسند اما آن‌ها را نیز نباید حمل بر دروغ و ناممکن کرد و دانست که عوامل متعددی ممکن است در پدید آمدن این آداب و رسوم نقش داشته باشند.

«اگر در این تاریخ مطالب عجیب دور از باور به نظر برسد نباید حمل به دروغ و ناممکن گردیده. بلکه باید به عدم ثبات سیاسی مملکت و تغییر و تبدیل‌ها و دگرگونی‌های پی در پی حکومت‌ها و همراهشان به هم ریختگی‌های همه جانبه مثل از میان بردن شئون و رسوم و اثر و آثار گذشته و تحمیل فرهنگ و سلیقه، عقیده‌های تازه و در نتیجه بیگانگی نسل کنونی با نسل زمان پیش از خود نگاه بشود.» (شهری، ۱۳۷۱: ۱۰)

۵. توجه به تک‌نگاری می‌تواند قسمت‌هایی از تاریخ را در برابر دیدگان ما باز کند.

«بدین ترتیب تاریخ محلی از طریق منابع مکتوب و شناسی مورد بررسی قرار می‌گیرد. موضوع ارزشمند دیگر این است مثلاً نویسنده (ساعدی) به نقش عشایر شاهسون در رابطه با دولت

مرکزی روسیه تزاری می‌پردازد. این نیز رابطه شهر، روستا و ایل را در رابطه با سیاست بین‌المللی در گوشه‌ای از ایران روشن می‌نماید. نویسنده به موضوع تجدد از طریق توسعه نمی‌پردازد بلکه زیر لوای فقر و بیکاری مردم در محیطی بسیار حاصل خیز و غنی که دولت می‌بایستی در آن سرمایه‌گذاری کند و منطقه را غنی کرده و مردم را از فقر نجات دهد، به موضوع می‌نگرد. (سیف‌الدینی، ۱۳۸۳: ۱۵۷)

۶. گاه تک‌نگاری از نظر تاریخی نیز اهمیت ویژه‌ای پیدا می‌کند؛ مانند «جزیره خارک، در یتیم خلیج فارس» که جلال‌آل احمد در آن با دقت و دلسوزی به بررسی پیشینه جزیره می‌پردازد و در دو فصل پنجم و ششم تاریخ و آثار باستانی منطقه را شرح می‌دهد که تا آن زمان کمتر به آن توجه شده است.

۷. در تک‌نگاری دغدغه‌ها یا آرزوها و انتظارات نویسنده از آینده نیز می‌تواند مورد توجه قرار گیرد. در واقع، کتاب محلی برای درد دل نویسنده با صاحب‌نظران است.

«اگر روزگاری ابوریحان بیرونی نوشت که می‌گویند در یتیم از این جزیره بیرون می‌آید، امروز ما می‌بینیم که این جزیره خود در یتیمی بوده است که قرن‌ها باید بر آن بگذرد که قدرش را نخواهیم شناخت و آن قدر در دست

کودکان چون خرمهره خواهد گشت تا چرخش زمانه، به قدرت دستی دراز و آهنین، این دردانه یتیم را از میان گل و لای بردارد و از آن زینت درخشانی بسازد برای گردن‌بندی که تمدن ماشینی امروز جهان به اعتبار آن می‌زید و به گردش آن می‌گردد و به بهایش آبرویی دارد.» (آل احمد، ۱۳۸۳: ۱۵)

یا در جایی دیگر می‌گوید: «در مورد خارک سخن از این نبود که همچون در آبادان یا تهران

ماشین آرام باید و مردم را اندک با خود اخت کند و کم کم در عمق زندگی همگان فرو برود و عاقبت، چنین که می‌بینیم، ملغمه‌مانندی بسازد از کهن تهی و صورت ظاهری فرنگی مآب! که به هر صورت تحملش می‌کنیم بر سر خارک تحول ماشینی به صورت بلایی نازل شده و قلم زن این کلمات از آن وحشت دارد که این دفتر با همه کج‌روی و نقص خود و نویسنده‌اش، آخرین میراث خارک بماند، بر صفحه این روزگار غلط‌انداز غرب زده‌ای که ما داریم.» (همان: ۱۵)

۸. «تک‌نگاری باعث شناخت خصوصیت مختلف مردم می‌شود و این شناخت زمینه تحول را ایجاد می‌کند. برای هر نوع تغییر هر نوع پیش‌بینی باید ابتدا آدمیان و محیطی را که آن آدمیان در آن به سر می‌برند شناخت؛ باید از تکاپوی روزانه ایشان، از آنچه که می‌خورند و می‌پوشند، از ادوات و ابزار که در تولید به کار می‌برند، از سیمای روستا از آنچه که در درون آن می‌گذرد با خبر بود و آن‌گاه برای اصلاح آن راه‌هایی درآمد که با گذشته و آداب و سنن ملی روستایی موافقت داشته باشد. در کشورهایی نظیر ایران که هیچ نوع آگاهی علمی به احوال مردم که در پنجاه هزار روستایش زندگی

می‌کنند، نداریم، مطالعات عمومی و طرح نقشه‌های عمرانی بسیار دشوار است. خصوصاً که دهات در هر گوشه مملکت وضعی خاص دارند و این اختلاف کار طبقه‌بندی اصولی دهات ایران را مشکل می‌کند.» (دهباشی، ۱۳۶۴: ۳۴۲-۳۴۱)

۹. گاه نویسنده با دقت و ریزبینی به انتقاد از وضعیت موجود می‌پردازد و در واقع، مسائل و مشکلات را در برابر دیدگان همه قرار می‌دهد. **ساعی** در کتاب «خیابو یا مشکین شهر» می‌نویسد: «کارخانه‌ای در این منطقه نیست، تنها جنازه یک ساختمان غول پیکر سر راه منظم قلاسی افتاده. کارخانه‌ای بوده که زمان رضا شاه برای پنبه پاک کنی ساخته بودند؛ بی‌آنکه پنبه کافی در آن نواحی کشف شود و همه اکنون عاطل و باطل افتاده مانده. با وجود آن همه معادن دست نخورده در دامنه سالوان و زمین‌های مستعد برای پرورش چغندر قند و سایر امکانات صنایع کشاورزی، ۳۳ درصد مردها در این آبادی بیکار و معطل برای خود می‌گردند.» (۱۳۵۴: ۱۰۴)

۱۰. اطلاعات دقیق و بعضاً آمارهایی که در بعضی از تک‌نگاری‌ها دیده می‌شود، مانند آنچه در «خیابو یا مشکین شهر» می‌بینیم می‌تواند در مطالعات اجتماعی و جامعه‌شناسی مؤثر و مفید واقع شوند. «مثلاً دبستان، تنها در خیابو ۲ دبستان دخترانه و ۳ دبستان پسرانه- بقیه در حومه یا در بخش‌های دیگر ایالت مشکین.

افراد باسواد: ۹ درصد مردها باسواد و ۱ درصد زن. از اهالی ساکن در ایالت ۹۷ درصد در همین ایالت و ۲ درصد در شهرهای مجاور و ۱ درصد در خارج از ایران به دنیا آمده‌اند.» (همان: ۱۰۱-۱۰۰)

روش کار تک‌نگاری

روش کار تک‌نگاری عبارت است از انتخاب یک نمونه معین و مطالعه ابعاد گوناگون آن، که به سه شیوه انجام می‌گیرد: مرحله اول: مطالعه اسناد و مدارک و شناسایی محیط جغرافیایی روستا یا ناحیه‌ای که روش‌های مورد بررسی جزء آن است، مشاهده کلی روستا، تماس با مردم به‌طور تصادفی، ارتباط با رهبران و شخصیت‌های روستا (کدخدا، ریش سفید، رئیس شورای روستا، مدیرعامل شرکت تعاونی و مؤسسه‌های دیگر)؛ پس مرحله اول به مشاهده کلی منجر می‌شود.

مرحله دوم: به تحلیل این مشاهده اختصاص پیدا می‌کند. این مرحله بسیار طولانی است و در واقع، کلید بر روی زمین است. تحقیق، براساس طرحی که در زیر ارائه خواهد شد، جنبه‌های مختلف زندگی مردم روستا را به‌طور جداگانه مورد مطالعه قرار می‌دهد و اطلاعات را جمع‌آوری می‌کند اما این طرح دستورالعمل قاطعی نیست که نتوان از چارچوب آن خارج شد بلکه بیشتر برای به‌خاطر آوردن مسائلی است که مورد بررسی قرار می‌گیرند و اغلب به تناسب وضعیت‌های خاص هر روستا تغییر می‌کند.

دنباله مطلب در وبگاه نشریه

پوزش و اعتذار:
در شماره ۱۱۲، مقاله نقش قرآن و حدیث در اشعار ادبیات فارسی، از آقای عبدالرضا شیردست و خانم فاطمه زهرصادقی است.